

BARTOSZ SOB CZYK

271017

WARSAW INTERNATIONAL STUDIES
IN PSYCHOLOGY,
WYDZIAŁ PSYCHOLOGII,
UNI WERSYTET WARSZAWSKI

KATARYNAGATE CZYLI
WOJNA MIĘDZY
DZIENNIKIEM A
INTERNAUTAMI

ETYKA DZIENNIKARSKA II

17. CZERWCA 2009 R.

I. DZIENNIK POLSKA-EUROPA-ŚWIAT

Dziennik Polska-Europa-Świat jest najmłodszym ogólnopolskim dziennikiem¹, którego pierwszy egzemplarz ukazał się w 2006 roku nakładem wydawnictwa Axel Springer Polska (własność niemieckiego koncernu medialnego Axel Springer AG)². Miał on stanowić opiniotwórczą alternatywę wobec tabloidu *Fakt*, najlepiej sprzedającego się czasopisma w kraju, które również należy do tego samego wydawnictwa. Popularność zyskał dzięki dużemu przebicciu cenowemu w stosunku do lidera rynku nietabloidowej prasy codziennej – *Gazety Wyborczej* oraz dzięki kampanii reklamowej podkreślającej apolityczność, co potwierdziła swoim raportem OSCE podczas wyborów w 2007 roku³. Zaowocowało to obecnie czwartym miejscem pod względem nakładu czasopism⁴.

Jest to dziennik o tematyce społeczno-gospodarczej kierowany do wszystkich obywateli, który drugi człon swojego profulu zawdzięcza głównie polskiemu dodatкови *The Wall Street Journal*. Redaktorem naczelnym od początku istnienia był Robert Krasowski, który tuż po opisywanej przeze mnie sytuacji złożył rezygnację związaną ze zmianami profilowymi *Dziennika* (fuzja z *Gazetą Prawną*⁵⁶).

Dziennik ten nie podaje żadnych ogólnodostępnych informacji dot. kryteriów przyjmowania do pracy oraz mechanizmów doskonalenia zawodowego w dziedzinie etyki i norm dziennikarskich. Dziennikarze zapewne mają powinność stosować się do Karty Etycznej Mediów.

II. PRZEDSTAWIENIE ORAZ ANALIZA SYTUACJI

Opis sytuacji

---

¹ (Sejm RP, 1984)

² (Fundacja Wikimedia, 2009)

³ (The Organization for Security and Co-operation in Europe, 2008)

⁴ (Związek Kontroli Dystrybucji Prasy, 2009)

⁵ (man, 2009)

⁶ (Lemańska, 2009)

Katarzyna S.⁷ publikuje na swoim blogu komentarze na tematy polityczne pod pseudonimem *kataryna* od 2004 roku⁸. W 2008 roku była już na tyle znana (zarówno wśród Internautów, jak i polityków), że udzieliła swojego pierwszego wywiadu dla *Dziennika*, wciąż ukrywając się pod pseudonimem, jednak podając wystarczającą ilość informacji, aby móc ją zidentyfikować np. przy pomocy wyszukiwarki internetowej⁹. Ze względu na życie zawodowe wciąż pragnęła pozostać anonimowa, przez co nie upubliczniła swojego prawdziwego imienia i nazwiska.

Na przełomie stycznia i lutego asystent i syn ministra sprawiedliwości Andrzeja Czumy zadzwonił do Igora Janke (szefa serwisu blogowego salon24.pl, na którym publikowane są artykuły S.) z informacją, iż blogerka zamieszcza w informacji dot. ministra, które są nieprawdziwe. Po wymianie pełnych wulgaryzmów (ze strony K. Czumy) e-maili wpisów nie usunięto, gdyż wg. Janke nie było podstaw aby sądzić iż doszło do naruszenia prawa¹⁰¹¹.

W maju Katarzyna S. otrzymała treść z e-maili od Krzysztofa Czumy, po czym po kilku dniach opublikowała treść jednego z nich¹². Następnego dnia informacja o tym ukazała się w innych mediach.

Redaktorzy *Dziennika* znali już tożsamość Katarzyny, w związku z czym pytanie etyczne brzmiało: *Czy opublikować dane umożliwiające identyfikację katarzyny?*

Analiza

Rywalizujące zasady i wartości: prawo do anonimowości, odpowiedzialność za słowa i opinie, wolność wygłaszania opinii, granica między osobą prywatną a publiczną, zasady uczciwości, szacunku i tolerancji oraz wolności i odpowiedzialności wynikające z Karty Etycznej Mediów¹³.

---

⁷ (Wielgucki, 2009)

⁸ (S., kataryna, 2009)

⁹ (Mazurek, 2008)

¹⁰ (Janke, Historia nacisków Krzysztofa Czumy na Salon24.pl, 2009)

¹¹ (Janke, Janke: Dziennikarze i blogerzy mogą tyle samo, 2009)

¹² (S., Minister Czuma straszy sądem, 2009)

¹³ (Rada Etyki Mediów, 1995)

Jednostki i grupy mogące odczuć skutki decyzji, jeśli dane zostaną umieszczone?

Blogerka – ujawnienie jej danych może pomóc politykom w procesach sądowych. Ponadto może ona utracić wiarygodność u kontrahentów w życiu realnym.

Dziennikarze – mogą zostać podani do sądu, zostać poddani krytyce, utracić zaufanie czytelników. Mogą też pomóc politykom, dzięki czemu zyskają ich wdzięczność, jak również mogą „wyżyć się” na osobach publikujących bez przedstawiania się imieniem i nazwiskiem.

Redaktor naczelny, koledzy, dziennik – mogą być porównywani do dziennikarzy, utracić zaufanie Internautów.

Politycy – mogą być wdzięczni za zlikwidowanie osoby przedstawiającej ich w złym świetle. Czumowie mogą doświadczyć utratę szacunku ze strony młodego i wykształconego elektoratu

Czytelnicy bloga – trudno przewidzieć ich reakcję, z pewnością ich jednak przybędzie

Internauci i całe społeczeństwo – Mogą odczuć brak zaufania do dziennikarzy i publikacji w tradycyjnych mediach. Z drugiej strony ujawnienie tożsamości blogerki i rozprawa sądowa mogłaby pomóc w ostatecznym rozstrzygnięciu wielu kwestii.

Wydawnictwo – Może ucierpieć reputacja wydawanej gazety, zostać zaszufładowane jako tabloidowe.

Reklamodawcy – reklamodawcy produktów internetowych, posiadający np. platformy blogowych mogą być mniej do zamieszczania reklam, zarówno ze względu na wizerunek, jak i nawet na ryzyko mniejszej poczytności grupy docelowej. Może się jednak okazać, że reklamodawcy zaczną się kontaktować z samą blogerką.

Trzy perspektywy rozwiązania sytuacji

Teleologia – najlepszym rozwiązaniem dla największej ilości osób będzie niepublikowanie imienia i nazwiska.

Temat nie przynosi wymiernych zysków dla czytelnika, może być jedynie powodem do robienia zamieszania, którego wynik jest niepewny.

Deontologia – Jakiegokolwiek cele by nie były, nie jest wolno ujawniać danych osobowych bez zgody osoby zainteresowanej. Nawet jeśli są one tylko pobieżne i były wcześniej publikowane, to osoba zainteresowana wyraźnie nie życzy sobie ujawniania jej tożsamości.

Teoria cnót – Trudno tutaj wspomnieć o jakimkolwiek kompromisie z tego względu, iż niewiele korzyści przyniesie opublikowanie tych danych. Jedynym kompromisem, który wydaje się w miarę logiczny jest przedstawienie informacji o osobie w taki sposób, aby ponad wszelką wątpliwość nie dało się tej osoby zidentyfikować.

Decyzja podjęta przez redaktorów oraz jej skutki

Cztery dni po publikacji listu Dziennik zamieścił artykuł, w którym informował że wie kim jest „kataryna” i podał bardziej szczegółowe niż wcześniej informacje, które umożliwiały łatwą identyfikację blogerki (nie podając przy tym wprost imienia i nazwiska)¹⁴. Wywołało to duże poruszenie zarówno wśród Internautów, jak i szeroką dyskusję o anonimowości w mediach i o tym kogo można nazwać osobą publiczną. Falę krytyki wywołał również SMS, który współautorka artykułu wysłała Katarynie – pisała w nim, iż tożsamość kataryny zna Fakt (tabloid należący do tego samego wydawnictwa), przez który nie będzie tak dobrze traktowana, po czym skończyła słowami, by „*nie traktować tego jak szantażu*”¹⁵.

Redaktor naczelny, Robert Krasowski, w odpowiedzi na krytykę zamieścił bardzo emocjonalny list otwarty dotyczący tej sprawy, w którym część Internautów nazwał m.in. *małymi tchórzliwymi kolaborantami* czy *małymi ludzikami*, stając przy tym w obronie swojego podwładnego i *Dziennika*¹⁶.

Rada Etyki Mediów wydała w tej kwestii opinię, w której mówi m.in.: „*Każdy autor tekstu, który nie narusza przepisów prawa, może publikować pod pseudonimem. Gwarantuje to prawo prasowe i groźenie za to sądem jest absurdalne. Ujawnienie tożsamości autora takich tekstów wbrew jego woli jest naruszeniem ogólnie*

---

¹⁴ (Zieliński & Czubkowska, 2009)

¹⁵ (S., Jak to się robi w Dzienniku, 2009)

¹⁶ (Krasowski, 2009)

przyjętych zasad. Jeśli robią to dziennikarze, naruszają także, zapisaną w Karcie Etycznej Mediów, zasadę szacunku i tolerancji. Przypominamy jednak, że poważnym naruszeniem owych zasad jest także publikowanie pod pseudonimem ataków personalnych. W opinii REM sprawa blogerki Kataryny nie ma nic wspólnego z zagrożeniem wolności słowa.”¹⁷. Blogerka opinię tę jednak mocno skrytykowała¹⁸.

Z prawnego punktu widzenia sprawa jest bardzo niejasna¹⁹ i być może dlatego z żadnej ze stron nie wpłynął wniosek do sądu.

III. KRYTYKA DECYZJI ORAZ ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Niewątpliwym sukcesem jest fakt, iż publikacja wywołała szeroką dyskusję. Dotyczyły one fundamentalnych zasad etyki dziennikarskiej i poruszyły wiele warstw społecznych, od zawodowych dziennikarzy, etyków i prawników po innych blogerów czy niedzielnych Internautów.

Wiele niedociągnięć pojawiło się jednak w kwestii podjęcia samej decyzji. Jak się okazało, jedynym istotnym argumentem wskazanym przez dziennikarzy był fakt, że „każdy musi być odpowiedzialny za swoje słowa” i że kataryna stała się osobą publiczną. Oba stwierdzenia nie były na tyle przekonujące by powstrzymać ogromną krytykę, również od kolegów i koleżanek „po fachu”. Dziennikarze wiedzieli, że skrzywdzą blogerkę, nie spróbowali inaczej rozwiązać problemu, z premedytacją opublikowali szczegóły łatwe do jej identyfikacji. Nic nie wiadomo o tym czy radzili się kogoś w tej kwestii.

Uważam zatem, że metoda złotego środka najpełniej oddałaby tu istotę tego, co może mieć na celu tego typu publikacja.

---

¹⁷ (Rada Etyki Mediów, 2009)

¹⁸ (S., Rada Etyki Mediów potępiła, 2009)

¹⁹ (Wąglowski, 2009)

BIBLIOGRAFIA

---

1. Fundacja Wikimedia. (2009, 06 09). *Dziennik Polska-Europa-Świat*. Pobrano 06 15, 2009 z lokalizacji Wikipedia: http://pl.wikipedia.org/wiki/Dziennik_Polska-Europa-%C5%9Awiat
2. Janke, I. (2009, 06 01). *Janke: Dziennikarze i blogerzy mogą tyle samo*. Pobrano 06 16, 2009 z lokalizacji Gazeta.pl: http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/12,93131,6674198,Janke__Dziennikarze_i_blogerzy_moga_tyle_samo.html
3. Janke, I. (2009, 05 18). *Historia nacisków Krzysztofa Czumy na Salon24.pl*. Pobrano 06 16, 2009 z lokalizacji Janke Post: <http://jankepost.salon24.pl/105746,historia-naciskow-krzysztofa-czumi-na-salon24-pl>
4. Krasowski, R. (2009, 05 29). *List otwarty do obrońców Kataryny*. Pobrano 06 17, 2009 z lokalizacji Dziennik Polska-Europa-Świat: http://www.dziennik.pl/opinie/article385781/List_otwarty_do_obroncow_Kataryny.html
5. Lemańska, M. (2009, 06 03). Jesienią koniec „Dziennika”. *Rzeczpospolita*.
6. man. (2009, 06 03). Zmiany w "Dzienniku" - nowy redaktor naczelny. *Rzeczpospolita*.
7. Mazurek, R. (2008, 05 24). Kataryna: Nie jestem Rokitą ani Kolendą-Zaleską. *Dziennik Polska-Europa-Świat*.
8. Rada Etyki Mediów. (1995, 03 29). *Karta Etyczna Mediów*. Pobrano 06 16, 2009 z lokalizacji http://www.radaetykimediaow.pl/dokumenty_kmp1.html
9. Rada Etyki Mediów. (2009, 05 28). *Oświadczenie REM w sprawie Kataryny*. Pobrano 06 16, 2009 z lokalizacji http://www.radaetykimediaow.pl/dokumenty_rem2009_09.html
10. S., K. (2009). Pobrano 06 16, 2009 z lokalizacji kataryna: <http://kataryna.blox.pl>
11. S., K. (2009, 05 22). *Jak to się robi w Dzienniku*. Pobrano 06 16, 2009 z lokalizacji kataryna.blox.pl: <http://www.kataryna.salon24.pl/106346,jak-to-sie-robi-w-dzienniku>
12. S., K. (2009, 05 14). *Minister Czuma straszy sądem*. Pobrano 06 15, 2009 z lokalizacji kataryna.blox.pl: <http://kataryna.blox.pl/2009/05/Minister-Czuma-straszy-sadem.html#ListaKomentarzy>
13. S., K. (2009, 05 29). *Rada Etyki Mediów potępila*. Pobrano 06 16, 2009 z lokalizacji <http://kataryna.blox.pl>: <http://kataryna.salon24.pl/107876,rada-etyki-mediow-potepila>
14. Sejm RP. (1984, 01 26). Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe. *Dz.U. 1984 nr 5 poz. 24*, Art. 7. Kancelaria Sejmu.
15. The Organization for Security and Co-operation in Europe. (2008). *Republic of Poland, Pre-Term Parliamentary Elections 21 October 2007 OSCE/ODIHR Election Assessment Mission Final Report*. Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warszawa.
16. Wąglowski, P. (2009, 05 15). *"Sprawa tożsamości Kataryny" - czy mamy prawo do anonimowej komunikacji?* Pobrano 06 16, 2009 z lokalizacji VaGla.pl Prawo i Internet: <http://prawo.vagla.pl/node/8494>
17. Wielgucki, P. (2009, 06 17). *Czy Katarzyna (Kataryna) S. i Igor Janke pamiętają jak się zeszmacili?* Pobrano 06 16, 2009 z lokalizacji Kontrowersje.net: <http://www.kontrowersje.net/node/2974>
18. Zieliński, R., & Czubkowska, S. (2009, 05 18). *Wiemy, kim jest Kataryna*. Pobrano 06 16, 2009 z lokalizacji Dziennik Polska-Europa-Świat: http://www.dziennik.pl/wydarzenia/article384547/Wiemy_kim_jest_Kataryna.html
19. Związek Kontroli Dystrybucji Prasy. (2009, 03). *Dane ogólnodostępne*. Pobrano 06 15, 2009 z lokalizacji Teleskop Online: http://www.teleskop.org.pl/dane_ogolnodostepne.php